

ONVERWACHTS kwam de verkiezing vorige maand van de voormalige bisschop van San Pedro niet. Fernando Lugo, pater van Steyl, is al langer politiek actief en profileerde zich sinds zijn wijding in 1994 als 'bisschop van de armen'. Hij zette de stap naar de politiek en verzamelde rond zich, behalve gevestigde partijen, een geheel van boeren- en arbeidersgroepen. Met die slagorde versloeg hij de zetelende conservatieve Colorado-partij, die al sinds 1947 in Paraguay de lakens uitdeelde en eertijds ook de militaire dictatuur van Alfredo Stroessner steunde.

Om politiek actief te kunnen zijn, had mgr. Lugo in 2005 in Rome de terugkeer tot de lekenstaat aangevraagd. Dat was nooit eerder vertoond, en het Vaticaan stond het hem niet toe. Het was immers mogelijk dat de Kerk met lede ogen zou moeten aanzien hoe een bisschop staatshoofd werd, dan nog met de steun van een linkse regering! En dus werd Lugo 'slechts' ontheven van alle taken als priester en bisschop.

Hoe dan ook vervoecht Paraguay met Lugo's verkiezing het rijtje landen in Latijns-Amerika waar al een poos linkse regeringen aan de macht zijn. Sinds 2005 regeren bijvoorbeeld socialisten in Uruguay en in Chili. De sociaaldemocrate Lula da Silva is dan weer sinds 2002 in Brazilië aan de macht. In Venezuela (met de beruchte Hugo Chávez), Ecuador (Rafael Correa) en Bolivia (Evo Morales) zijn veel linkse populistische regeringen aan de macht. Onze conclusie: Latijns-Amerika kleurt goeddeels rood.

Verpauperd

Geen twee landen of regeringen blijken echter vergelijkbaar. Lugo bijvoorbeeld bestempelt zichzelf als gematigd sociaaldemocrate en plaatst zich veeleer naast de Braziliaan Lula dan bij de heftige hervormer Chávez. Hoe moet je deze veranderingen dan naar waarde schatten?

„Wat deze nieuwe linkse leiders delen, zijn hun krachtige beloften om tegemoet te komen aan de tientallen jaren oude verzuchtingen van het volk”, aldus Alma De Walsche in een speciaal dossier van het maandblad *MO**. „Die trend schijnt in steeds meer landen aan te slaan.” Anders dan in Europa steunen de linkse krachten in Latijns-Amerika minder op een arbeidersklasse, maar op een middenklasse evenals op verpauperde plattelandsbewoners.

Ondanks de indrukwekkende economische groei in Latijns-Amerika, die bijvoorbeeld Brazilië tot één van 's werelds te duchten economieën lijkt te maken, blijft de sociale ongelijkheid op het continent schrikbarend. Alvast de zogeheten millenniumdoelstellingen ter halvering van de armoede in 2015 zullen in zeven van de tien Latijns-Amerikaanse landen niet worden bereikt. De armoede blijft schrijnend en de situatie van Latijns-Amerika bewijst dat het neoliberale model faalt. Vandaar dat kiezers overtuigd op zoek gaan naar een politiek alternatief.

'Bisschop van de armen' wordt linkse president Paraguay

Erik De Smet

Door de verkiezing van de gewezen bisschop Fernando Lugo tot president van Paraguay, komt in het zoveelste Latijns-Amerikaanse land een 'linkse' regering aan het bewind. Mag het in Lugo's geval dan gaan om een uitdrukkelijke katholiek, de relatie tussen de Kerk en de sociaal-democratische en links-populistische regeringen loopt niet overal in Zuid-Amerika over rozen.

Een continent kleurt rood

Enerzijds zijn er de 'klassieke' sociaaldemocratische recepten (beproefd in Brazilië, Chili, en wellicht nu ook in Paraguay), anderzijds de links-populisten en hun radicale hervormingen. Een jaar na de verkiezing van de inheemse president Evo Morales blijkt Bolivia een richting ingeslagen die de arme bevolkingsgroepen rechtvaardiger wil bejegenen. Bedoeling is gas, petroleum en mijnbouw te nationaliseren – een recept geleend van Hugo Chávez. In Ecuador pleit Rafael Correa voor een meer nationalistische koers, waarbij de contracten met oliemaatschappijen worden herzien, om door aangroeiende staatsinkomsten de kloof tussen arm en rijk te verkleinen.

Hoe reageert de katholieke Kerk op deze ontwikkelingen? Het Latijns-Amerikaanse katholicisme was immers tientallen ja-

ren lang verdeeld tussen veeleer conservatieve en progressieve krachten. Niet het socialisme, maar de sociale leer van de Kerk was de te volgen weg.

Die opvatting in de Kerk leidde in het verleden tot bittere conflicten tussen bisschoppen enerzijds en priesters die de kaart trokken van linkse bevrijdingsbewegingen. Tijdens het pontificaat van Johannes-Paulus II werd de zogeheten bevrijdingstheologie, die een links katholicisme onderbouwde, in de hoek gedrukt. Dom Helder Camara, de 'rode bisschop' van weleer, werd opgevolgd door een conservatieve kerkleider. De bevrijdingstheologie en de basisgemeenschappen leken de afgelopen jaren ook wat op hun retour.

En wat zien we vandaag? Bij de ambtsaanvaarding van de Chileense socialistische president Michelle Bachelet waren meerde-

re bisschoppen aanwezig. De Ecuadoraan Correa laat zich graag afschilderen als 'christelijke humanist' en kwam aan zet als een vertegenwoordiger van christelijk links. In Brazilië steunt Lula op een brede basis van onder meer geëngageerde katholieken, al menen na vijf jaar bewind de meer radicale gelovigen dat hun president een al te zeer marktgericht beleid voert en te weinig de kloof tussen arm en rijk aanpakt. Anderzijds geven conservatieven in de Kerk graag af op zijn al te liberale ethische beleid.

Veel moeilijker ligt het in Venezuela en Bolivia. Tussen de populist Chávez („Christus was de grootste socialist aller tijden”) en de Venezolaanse bisschoppen is het conflict openlijk. De bisschoppen beschuldigen de charismatische president zelfs van dictatoriale trekjes. Ook in Bolivia kruiste

de regering de degens met de katholieke hiërarchie. President Morales liet zich ontvallen dat de bisschoppen land en volk zware schade toebrachten en „een instrument van de oligarchen van weleer” waren. Morales wilde godsdienstonderricht op school afschaffen, maar haalde op dat vlak bakzeil.

Hoe dan ook, naast de andere voorbeelden toont de verkiezing van een voormalige bisschop in Paraguay aan dat christenen in Latijns-Amerika een politieke factor van belang zijn. Wellicht meer dan in Europa.

Over populisme en sociaaldemocratie in Latijns-Amerika zijn interessante artikels te vinden op de website van het maandblad *MO**, www.mo.be.



Gewezen bisschop Fernando Lugo won overtuigend de presidentsverkiezingen in Paraguay met een gematigd links programma. © Reporters